

SÓFALVI KRISZTINA

800 KILOMÉTER A FÉSŰKAGYLÓ NYOMÁBAN – A ZARÁNDOKOK BOLDOGSÁGA

■ „A hajó a kikötőben biztonságban áll – de nem arra való.”

A fenti híres, John Augustus Shedd amerikai írótól származó idézet van felfestve egy színes, faragott táblára, és ez csak egyike azoknak a bölcsességeknek, melyek a középkori eredetű Szent Jakab-úton az utolsó száz kilométer elkezdése előtt mesés erdőn át vezetik a zarándokokat Santiago de Compostela felé. A zarándoklathoz és másféle kihívásokhoz társított életigazságok az útrakelők számára nem ismeretlenek, hisz többségük e bölcsességek, tanítások szellemében indul el az Úton, és követi az El Camino ősi, mitikus jelképe, a Szent Jakab-kagyló (fésűkagyló) jelzéseit. Noha a zarándoklat fogalma általánosan a világszerte található zarándokútvonalakon tett vallási vagy spirituális jelentőségű gyalogos utazások összességére vonatkozik, az alábbi írás kifejezetten a spanyolországi Szent Jakab-úton személyesen megélt tapasztalataimat összegző reflexió, mely merít az úttal kapcsolatos leírásokból, naplókából, filmekből és az útitársakkal való beszélgetésekből is.

A lassan ezeréves hagyománnyal rendelkező, idősebb Jakab apostol sírjához vezető útra egyre többen lépnek a világ minden tájáról, katolikusok és más vallásúak, hívők és nem hívők egyaránt. Magyar, sőt erdélyi magyar viszonylatban sem ismeretlen vagy új keletű a Szent Jakab-úton történő zarándoklás gyakorlata. Egykori ferences és domonkos rendi kolostorok régészeti feltárásán előkerült fésűkagyló-töredékek tanúskodnak arról, hogy Erdélyből évszázadokkal ezelőtt is zarándokoltak Santiago de Compostelába.

Az El Camino teljesítésének gondolata bennem is a kikötőben biztonságban ringatózó, de nyílt vizekre vágyó hajó nyugtalanságával fogalmazódott meg sok évvel ezelőtt. Arra a kérdésre, hogy az El Camino pontosan mikor kezdődik el számunkra, többféle válasz létezik. Egyik lehetséges válasz, hogy már akkor elindulok az úton, amikor legelőször megfogom a szívemben a vágy, és elkezdek érdeklődni a zarándoklat iránt. Mások szerint a felkészüléssel, az utazás tudatos tervezésével és szervezésével kezdődik a történet. Ismét mások szerint akkor válok zarándokká, amikor ténylegesen megteszem az első lépéseket a sok útvonal valamelyikének kiindulópontján. De többen vallják azt, hogy valójában csak akkor kezdődik el az utam, amikor a végére érek, hazatérek és az ott átélt élményeket és tanulságokat beépítem az életembe. Azzal kapcsolatosan is többféle felfogás él, hogy mikor ér véget a zarándoklat, egyáltalán véget ér-e valaha azok számára, akik erre az útra léptek. Ami viszont közös az El Caminót végigjárók többségének útján, hogy mindannyiuk útkeresését és elhatározását a gyönyörű hajóképpel ábrázolt sheddi gondolat vezérli: kilépni a biztonság illúzióját keltő hétköznapiokból, az otthon kényelméből, a mindennapok egyhangúságából, és egy rövidebb-hosszabb időszakra átadni magunkat egy teljesen más létmódnak. Egy olyan létmódnak, amely megannyi nehézségével együtt is egyszerűbb és letisztultabb a megszokottnál. Alkalmat ad a lelassulásra, elcsendesedésre, önmagunkkal és Istennel való együtt-létre, életünk fontos kérdéseinek megválaszolására, esetleg a régóta hordozott ter-

hek elhagyására. Próbára teszi fizikai teljesítőképességünket, lehetőség a korlátaink megismerésére, határaink tágitására, félelmeink legyőzésére és sok-sok életre szóló természetközeli, kulturális és spirituális élménnyel való gazdagodásra. Noha az út rövidebb szakaszainak teljesítésére is van lehetőség, az El Camino több száz km-es gyaloglást jelent, melynek szakrális, spirituális végcélja eljutni a Santiago de Compostelában Szent Jakab apostol hamvai fölé épült, a fésűkagyló mellett szintén jelképpé vált, építészeti és művészettörténetileg is monumentális katedrálishoz. A katedrális előtt a kimerült, de boldog mosollyal fényképezkedő célba ért zarándokok látványa azt sugallja, hogy Szent Jakab útján végigmenni a boldogságkeresésnek is egyfajta útja.

Sok vallomásban olvasható, hogy a zarándokokat HÍVJA AZ ÚT. Ez azt jelenti, hogy aki elkezdett foglalkozni az El Camino gondolatával, nem lel többé nyugalmat, amíg el nem indul rajta. Mindennapjaiban is folyamatosan JELeket kap: olyan képekkel, leírásokkal, személyekkel találkozik, olyan események részesévé válik, melyek mindig és mindenhol az útra emlékeztetik, és megerősítik benne azt, hogy mennie kell. Az én utam is jóval azelőtt kezdődött, hogy elindultam volna a mesés, festői franciaországi kisvárosból, Saint-Jean-Pied-de-Portból a Franciaország és Spanyolország határvidékén húzódó Pireneusokon átvezető francia úton azzal az izgalommal, amelyhez hasonló a hegymászók és más extrém sportolók érezhetnek. Az az öröm és lelkesedés, melyet az első lépések megtétele jelentett a JEL – a fésűkagyló – nyomában a Pireneusok egyik leggyönyörűbb túraútvonalán, a későbbiekben a nehézségek mellett is végig kísérte a harminckét napig tartó gyaloglást, saját testi-lelki mivoltom korábban soha nem tapasztalt próbatételét. Az összes magasság és mélység közepette, a legváratlanabb pillanatokban és helyeken is felbukkant a fésűkagyló, jelezve, hogy soha nem vagyok egyedül, ugyanis ezt az ösvényt gondos kezek már réges-régen kijelölték, fáradt lábak koptatták, és az úton láthatatlanul is állandóan jelen van egy közösség, egy folytonosság, kapcsolat a mindenkori zarándokok és segítők között.

Miért indulnak el egyre többen ezen az úton, és miért vállalnak több száz kilométeres zarándoklatokat, noha az út teljesítését igazoló oklevél megszerzéséhez elég az utolsó száz kilométer végigjárása is? Miben áll a zarándokok BOLDOGSÁGA? Miben nyilvánulnak meg ennek az útnak a csodái? Mitől válik egy másik életté az életünkön belül? Sok kérdés és megannyi válasz arra, hogy mi tesz boldoggá az egy hónapig is eltartó vándorlásban, amely alapos felkészülés mellett is kiszolgáltatottá tehet és megpróbálhat fizikailag és szellemileg is. Mert minden nap továbbgyalogolok, a kimerültség, a fájdalmak, az időjárás viszonyosságok, olykor az éhség, szomjúság gyötrelme mellett is, és semmivel nem rendelkezem azon kívül, amit a hátizsákomban elbírok. De az Út egyik legnagyobb felismerése az, hogy nincs is szükségem többre! Ez a felismerés pedig végtelenül szabaddá tesz, általa leegyszerűsödik az élet, letisztulnak a mindennapok. Elmondhatatlanul felszabadító megtapasztalni, hogy egyetlen feladatomban van: menni, haladni a kijelölt úton, és meglátni mindazt, ami körülvesz. Kizárólag magamról gondoskodni, külső elvárások és megkötések nélkül létezni. És ez a szabadság önmagában boldoggá tud tenni. A zarándoklat során visszakerülünk egy emberközeli, ter-

Szenteltvíztartó – Santiago el Real templom, Logroño – Sófalvi Krisztina fotója

mészetes életformába és a teremtett világ közelségébe. Valójában HAZAtalálunk, SZABADokká leszünk. És azzal együtt, hogy az úton sokan járnak, mindenkinek a saját útját kell járnia és a döntéseit meghoznia. Szabadon dönthetek arról, hogy észreveszem-e az út szépségeit és csodáit, ahogyan arról is, hogy mihez kezdek az előttem tornyosuló nehézségekkel, olykor testet-lelket kikezdő fájdalommal. Kímélem a lüktető, sajgó testrészt, vagy rálépek és átadom magamat a fájdalomnak, hisz van már egy előzetes tudásom arról, hogy Szent Jakab útját végigjárni nem könnyű feladat, de arról is, hogy minden kín tompul és elműlik egyszer, az élmények viszont életre szólóak.

Az El Camino útvonalainak többsége úgy van kijelölve, hogy a zarándok fizikailag és érzelmileg is rendkívüli magasságokat és mélységeket élhessen meg, átengedhesse magát mindannak, aminek történnie kell vele. Átvezet a spanyol táj hegyein és völgyein, a tündérvilágot idéző erdőkhöz, a végtelenen vesző búza- és pipacsmezőkhöz, a varázslatosan csillogó tavak és folyók mentén, de átkísér a civilizáció is: a folyók fölé épült impozáns kőhidakon, sok évszázados templomok és várak mellett, nagyvárosban, kisvárosban, lakott és elnéptelenedett falvakban, köves földúton, aszfalton, csendes ösvényeken és forgalmas, zajos autóutak mentén. És a saját utamról jelképesen a nagyvilágba is kilépek, hisz nemcsak Spanyolországból, hanem más országokból és más kontinensekről érkezők is járják az utat. Hosszabb-rövidebb közös gyaloglások és beszélgetések során minden kultúrából kapok egy keveset, részévé válok egy közösségnek, mely állandóan mozgásban van, és melynek tagjait ugyanaz a cél viszi előre. Átélek emlékezetes találkozásokat, barátságokat, majd fájdalmas búcsúkat és elengedéseket. Bekerülök egy áramlatba, egy folyamatba, ugyanazokat az ösvényeket járom, ugyanott imádkozom, pihenek, sírok és nevetek, ahol zarándokok milliói tették már ugyanezt. Megtapasztalom azt, hogy az emberek egy zarándokúton másként viselkednek. Nyitottabbak, őszintébbek, szeretik önmagukat, egymást, az életet. Örök kérdés, hogy inkább olyan ember megy az El Caminóra, aki a fentiekre egyébként is képes, vagy az élmények hatására változunk meg, de mindez az úton végig érzékelhető. Ahogyan az is, hogy mindenhol jelen van az Isten, a Gondviselés, az a Felső Erő, mely minden lépésemet igazgatja, melynek létezését meglátni, megragadni nem – csak érezni tudjuk. Mert vándorlásom minden napján az történik velem, aminek történnie kell. Egész utamon vezetnek azok a JELeK, amelyek az évszázadok során irányt mutattak az elődöknek is: nemcsak az úttestre, kilométerkövekre, templomokra, kerítésekre festett, kavicsokból kirakott, virágágyásokba beépített Szent Jakab-kagyló és a sárga nyilak, de a különféle zarándokszobrok, a kövekre és falakra írt bölcsességek, a zarándokcipőkbe helyezett virágcsokrok és az idők során az úton elhunyt zarándokok emlékére állított keresztek is. A Jézus Krisztus szenvedéseire és halálára emlékeztető keresztek, köztük a híres Vaskereszt, ahol jelképesen oly sokan letették már a terhüket. A fésűkagyló és a többi jel állandó jelenléte pedig nemcsak az irányt mutatja meg, hanem egy misztikus kapcsolatot is teremt köztem és a mindenkori zarándokok között. Ez a megfoghatatlan, de mindenhol érezhető bűvös kapcsolat és együtt zarándoklás kísérte egész utamat az útjelzőkben, az élő természetben, a varázslatos hegyvonulatokon, a mesés erdőkben, a búzamezőkben, a magaslatokra épült templomok tornyán megcsillanó napfényben. Az ősrégi katedrálisok falai közt hallgatott zarándokmisék hangulatában, ahol ugyanúgy megáldottak bennünket, ahogyan milliókat az évszázadok során. Az egymásnak jó utat kívánó zarándokok és a helyi lakosok Buen Camino! köszöntésében. Az úton, ahol mindenki talál kapcsolatot a saját népével is, egy-egy hazájabeli útitárs vagy segítő önkéntes személyében, a zarándokszálláson vagy étteremben az anyanyelvén megfogalmazott üdvözlésben, egy otthonihoz hasonló ételben, egy kőre írt „Gondolatban veled”, vagy más biztató, lélekerősítő üzenetben. Mivel a zarándoklat során átélt megannyi élményt, eseményt, találko-

zást, beszélgetést egyszerre képtelen befogadni a szív és az elme, a zarándok mindvégig intenzíven éli meg a saját létezését, mintha folyton álom és valóság határán lebegne. Az élmény eufórikus, sokszor könnyekre fakasztó beteljesedése a katedrális előtti téren történik meg, ahol egy hosszú és nehéz út végén szakrális és földrajzi értelemben is célba érünk. Ahol megérkezésünk első perceiben át kell élnünk azt is, hogy nem a cél volt a lényeg, hanem maga az Út. A vándorlás egyforma, mégis oly különböző mindennapjai, melyek során mindig más tájakon sétáltunk, de mindenhol otthon voltunk, és szabadok voltunk.

Azoknak, akik Santiago után Fisterrába, azaz a „világ végére” is elgyalogolnak, hogy az eredeti lelőhelyről, az Atlanti-óceán partjáról gyűjthessenek Szent Jakabkagylót, és a világ egyik legszebb helyén a világítótorony mellett csodálhassák meg a naplementét, az óceánba belebukó nap igézően misztikus, az út végéhez méltó látványt és élményt nyújt. A Fisterrában működő magyar kávézó falára írt szöveg: *„Azt hiszed, vége van? A java még csak most jön...”* zarándoknyelven azt jelenti, hogy a történet nem ért véget. Aki egyszer zarándok lett, örökre az marad, és nem csak azért, hogy a hazatérés után a mindennapi életünkbe is beépülnek, és élővé válnak zarándoklatunk tanulságai. Minden utunk után megálmodjuk és tervezzük a következőt, mert az El Caminón nemcsak azt ismertük fel, hogy mire vagyunk képesek, és hogy a zarándoklét a maga egyszerűségével és tisztaságával mennyire szabadokká tesz, hanem teljes mélységében átértékeltük és megértettük vándorlásunk során azt az igazságot is, amivel útnak indultunk: *„A hajó a kikötőben biztonságban áll – de nem arra való.”*

